

משנה - עדיות - עיקר תוי"ט

[פרק א](#) • [פרק ב](#) • [פרק ג](#) • [פרק ד](#) • [פרק ה](#) • [פרק ו](#) • [פרק ז](#) • [פרק ח](#)

[פרק א](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)
[יב משנה יד](#)

[פרק ב](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#) [משנה ט](#)
[משנה י](#)

[פרק ג](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)

[פרק ד](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה י](#)

[פרק ה](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)

[פרק ו](#)

[משנה א](#) [משנה ג](#)

[פרק ז](#)

[משנה ז](#) [משנה ח](#)

[פרק ח](#)

פרק א - משנה ב

[א] מקבצים. בירושלמי מפרש טעמא, משום דאיפה שמנה עשר קבין, ועשירית מלבר הינו שני קבין, וכאותו שעור צריך להפריש חלה להלל. ושמי סבר דצריך שתי חלות לעמר, שהיו עושין ממנו שתי אכילות, אחת בבקר ואחת בערב, וכשעור אכילה אחת חשיב שמי עסת מדבר. תוספות:

פרק א - משנה ג

[ב] רבו. והטעם לדברי רבו, שרצה לגלות כי מפני שההין היא המדה הגדולה של מדות תורה בלח, כדכתיב [שמות ט] ושמון זית הין, הלכך היא חשובה לפסל את המקוה. ואף על פי שנאמרו בתורה מדות קטנות מזאת, כיון דפסול זה מדרבנן הוא, אזלינן בתר המדה הגדולה המפרשת בתורה. הראב"ד: **[ג] בלשון רבו.** שהרי יש טעם בלשון למה אמר כן, כנזכר לעיל. כל שכן שלפעמים אפשר שכשישנהו ללשון אחר שאפשר דלא למשמע מניה באותו הלשון כפי המכון בלשון שאמר רבו. הראב"ד: **[ד] תשעה קבין.** קסבר, כיון דהם ראויים לטבילת בעל קרי ובהם יש להשיג פדי להשתטף כל גופו, לא פחות מכאן, הלכך הם חשובים לפסל את המקוה בשאובין, דשעור טבילה פוסל טבילה, בציר מהכי לא. הראב"ד: **[ה]** רצונו לומר וכל דכותיה השנויים בבביתא קדושין דף פ"ב, שאין מעמידין מהם כו'. ועין תוספות יום טוב: **[ו] שלשה לגים.** טעמיהו דרבנן, כיון שהם נתונים לשעור נסכי קרבנות צבור חשובים הם לפסל. ואף על פי

שְׁנֵאֲמָרוּ בַתּוֹרָה לְקַרְבָּנוֹת צְבוּר מִדּוֹת גְּדוּלוֹת מִזֹּו כּוֹי, כִּיּוֹן דְּאֶשְׁכַּחַן
דְּרַבִּיעִית הֵהִיִן דְּהוּא שְׁלֶשָׁה לְגִין חֲשִׁיבָא לְנִסְכֵי צְבוּר, לְעִנְיָן זֶה נִמְי חֲשִׁיב
כוֹי. הֲרָאֵב"ד. וְעִיִן תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב:

פּרָק א - מִשְׁנָה ד

[ז] לֹא עֲמָדוּ כּוֹי. וְלֹא עֲמָדוּ חֲכָמִים עַל דְּבַרְיָהֶם. הֲרַמְבַּ"ם. וְעִיִן תּוֹסְפּוֹת
יוֹם טוֹב:

פּרָק א - מִשְׁנָה ה

[ח] וְיִסְמַךְ עָלָיו. וְלִגְרָסָא זֹו פְּרוּשׁוֹ, שְׂאִם יִרְאֶה לְבֵית דִּין הָאֲחֵרוֹן הֶלְכָה
כְּדַבְּרֵי הַיְחִיד, יִסְמַךְ עָלָיו, כְּלוּמַר יִקְבַּע הֶלְכָה כְּמוֹתוֹ. כְּמוֹ שְׂמַצְאָנוּ
בְּאֲמוּרָא מִן הָאֲחֵרוֹנִים שְׁהוֹן קוּבְעִין וְהֶלְכָה כִּיחִידִים הָרֵאשׁוֹנִים בְּכַמְהָ
מְקוּמוֹת, וְאִף עַל פִּי שְׁהַמְרָבִים חוֹלְקִים עֲלֵיהֶם, וְאִם לֹא שְׂמַצְאוּ דְּבַרִּי
הַיְחִיד הָרֵאשׁוֹן לֹא הִיוּ אֲחֵרוֹנִים יְכוּלִין לְדַחֹת דְּבַרִּי הָרֵאשׁוֹנִים מִדַּעַת
עֲצָמָן לְפִי שְׂאִין בֵּית דִּין יְכוּל לְבַטֵּל כּוֹי, אֶלְא כִּיּוֹן שְׂמַצְאוּ דְּבַרִּי הַיְחִיד מִן
הָרֵאשׁוֹנִים שְׁהָיָה חוֹלֵק עִמָּהֶם הָיָה לְהֵם בְּמָה לְתַלוּת. וְעִיִן לְקַמּוֹן: **[ט]**
כְּדֵאֶשְׁכַּחַן רַבָּה דְּהוּא גְּדוּל מִרְב יְהוּדָה. כְּסָף מְשֻׁנָּה: **[י]** וְזֶה לְשׁוֹן
הֲרַמְבַּ"ם, וְהָאִידָּה יְהִיו גְּדוּלִים בְּמַנְיָן הוּאִיל וְכָל בֵּית דִּין וּבֵית דִּין שֶׁל
שְׁבַעִים וְאַחַד הוּא, זֶה מְנַיִן חֲכָמֵי הַדּוֹר שְׁהַסְפִּימוּ וְקַבְּלוּ הַדְּבַר שְׂאֲמָרוּ
בֵּית דִּין הַגְּדוּל וְלֹא חֲלָקוּ בּוֹ. וְהֲרָאֵב"ד כְּתַב, מְנַיִן שְׁנַיִם קָאֵמַר: **[יא]** שְׂאִין
כוֹי. פְּרוּשׁ בְּתַקְנוֹת גְּזָרוֹת וּמְנַהֲגוֹת. אֲבָל אִם דְּרָשׁוּ בְּאַחַת מִן הַמִּדּוֹת כְּפִי
מַה שְׁנִרְאֶה בְּעִינֵיהֶם שְׁהָדִין כְּךָ וְדָנוּ דִּין וְעֲמַד אַחֲרֵיהֶם בֵּית דִּין אַחַר
וְנִרְאֶה לוֹ טַעַם אַחַר לְסַתֵּר אוֹתוֹ, הֲרִי זֶה סוּתֵר וְדָן כְּפִי מַה שְׁנִרְאֶה בְּעִינָיו,
שְׂנֵאֲמַר **[דְּבָרִים יז]** אֶל הַשֹּׁפֵט אֲשֶׁר יִהְיֶה בֵּימֵי הֵהֶם, אֵינְךָ חַיֵּב לְלַכֵּת אֶלְא
אַחַר שׁוֹפֵט שְׂבִימִיךָ. הֲרַמְבַּ"ם. וְכַתֵּב הַכֶּסֶף מְשֻׁנָּה דְּמַחְתִּימַת הַמְשֻׁנָּה
קִימוּ וְקַבְּלוּ שְׁלֹא לְחַלֵּק עַל הַתְּנָאִים. וְכֵן בְּחַתִּימַת הַגְּמָרָא קַבְּלוּ עֲלֵיהֶם
שְׁלֹא לְחַלֵּק עַל הָאֲמוּרָאִים: **[יב]** הָיָה כּוֹי. לְהַכִּי אֶהְדְרִיָּה, דְּלֹא תִימָא דְּאוּ
אוּ קַתְנִי, כְּדֵאֶשְׁכַּחַן כְּהָאִי גּוֹנָא בְּאֲבוֹת פְּרָק ה' מְשֻׁנָּה ז', קָא מְשַׁמַּע לָן
דְּלֹא. וְהָא דְּקַתְנִי עַד שְׁיָהִיָּה כּוֹי, נִרְאֶה לִי דְּאֲתָא לְמִימַר שְׂיִדְקַדֵּק הֵיטֵב
הֵיטֵב עַד שְׁיָהִיָּה לוֹ בְּרוּר מְאֹד שְׂבוּדָאִי הוּא גְּדוּל כּוֹי, שְׂכָן לֵב הָאֲדָם אֵינּוּ
רוּאָה חוּבָה לְעַצְמוֹ וְכָל אִישׁ גְּדוּל הוּא בְּעִינָיו, וְלִפְיִכְךָ הַצְּרָךְ לְהַזְהִיר מְאֹד.

פרק א - משנה ו

{יג} ותמהני כו' דהא אפשר שיבא בית דין באחרית הימים ויראה לעשות כדבריו. וניחא לפי מה שכתב הרמב"ם, במה דברים אמורים בדברים שלא אסרו אותן כדי לעשות סג אלא בשאר דיני תורה, אבל דברים שראו בית דין לגזר ולאסרן לעשות סג, אם פשוט אסורן בכל ארץ ישראל אין בית דין האחר יכול לעקרו ולהתירו אפלו היה גדול מן הראשונים. ואפתי לשון כדי לבטלן שכתב הר"ב קשה, מאי כדי, אדרבא אם לא היו נזכרים מכל שכן שהיו בטליו ומבטליו לא קימין ולא נזכרים. ולכך אני אומר, שפשיגה יצאה מלפניו, וערב לשון הרב"ד בפרושו שהוא פירש בדרך אחר, והוא, שבאמת נזכרו כדי לבטלן לדורות, שאם יאמר אחד כן מקבלי יאמרו כו', אבל אם לא הזכירו דברי היחיד היה סבור המקביל דעת רבים היא כו'. עד כאן. ורבי יהודה פליג אטעם שאם יראה כו':

פרק א - משנה ז

{יד} מן העצמים. כלומר, אף על פי שאינם מרב בגין ולא מרב מנגן: **{טו}** רש"י. והא דפרש הר"ב בגזיר דרב בגין או רב מנגן מטמא אפלו אין בהם רבע קב. הוא פרוש הרמב"ם:

פרק א - משנה יב

{יז} שחזרו. הטעם שהצרכו לכתב דעת איש אחד ואחר כן חזרו מן הדעת ההיא כו', כדי להודיע אהבתם האמת והגברת הצדק והאמונה, שהרי אלו האנשים הנכבדים החסידים הנדיבים המפלגים בחכמה כשראו דברי החולק עליהם טובים מדבריהם ועיונו נכון, הודו לו וחזרו לדעתו. כל שכן שאר האנשים בראותו האמת נוטה עם בעל דינו, יהיה כמו כן

נוטה לאמת ולא יקשה ערף. וזהו דברי הכתוב צדק צדק תרדף כו'. ועל זה אמרו חכמים, הוי מודה על האמת. רצונו לומר אף על פי שתוכל להציל נפשך בטענות תוכחיות, כשתדע שהם אמת דברי חברך אשר טענתך עליו גלויה מפני חלשתו או מפני יכלתך להטעות האמת, חזר לדבריו והריב נטש. הרמב"ם. ונראה שדבריו לקוחים ממשנה ד' דפרקין. ועין תוספות יום טוב:

פרק א - משנה יז

(יז) כלומר אבל של חבר יציל. וכן הוא בהרמב"ם. ואם תאמר ואפתי לא לתקנו בחבר כלום, מאי אמרת דאי הכי לא ישמע לנו כו' לתקן דלהיות עליהם החבר, פי הכי דמטביל אותם אף על פי שהעם הארץ נותן לו בחזקת טהרה. הא מלתא מקשה בגמרא, ומשני, טמא מת בעי הוצאה שלישי ושביעי, ומנא לשבעה יומי לא מושלי אינשי, כלומר, ואם כן לא נוכל לשאל מהם כלי שטף, וזה דבר שאי אפשר (ועין פ"ט מ"ב, ואהלות פ"ה מ"ג). ועין תוספות יום טוב:

ב

פרק

פרק ב - משנה ג

(א) גטה. וקשה, האידך למד גט שעקרו לקנות את עצמה, משטרי הלואה שאינן אלא לראיה. הא מיתרצה בדברי התוספות, דמסתמא גם כן היה כותב לעצמו שטרי מתנה ומכירה שהיה קונה שדות, דפעמים שלא היו קנויים לו אלא בשטר, כגון שדי קנויה לך: **(ב)** שוברו. אשגרת לישנא דמשנה ה' פרק ב' דגטין נקטיה. נראה לי: **(ג)** אפשר דמשום חתימת השובר נקט הכי. וכל שטר קרוי גט. אבל גבי גט אשה עדי מסירה פרתי: **(ד)** דאלו רשות היחיד אף על גב דסכין אין בו דעת לשאל, וכל כהאי גוונא אף ברשות היחיד טהור, הכא דאדם עסוק בה נשאלין עליה. גמרא: **(ה)**

וְאִי אֶפְשֶׁר שְׁלֹא יִפְלוּ מִן הַמְּשָׁקָה עַל הַבָּשָׂר כָּל שֶׁהוּא בְּשַׁעַת הַפְּשִׁט. רַשִׁיי.
וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: {ו} וְהִינוּ מִדְּאוֹרֵיתָא, אֲבָל מִדְּרַבְּנֵי חֵבֶת הַקֹּדֶשׁ
מִכְשִׁירוֹ. הַרְמַב"ם. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: {ז} טְהוֹר. לְפִי שֶׁהַמְּשָׁקִין שָׁבוּ
מִשְׁקָה סְרוּחַ וְאִינוּ רְאוּי לְכָלוּם וְנִצָּא מִן כָּל מְשָׁקָה. הַרְמַב"ם:

פרק ב - משנה ד

{ח} וְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ קָרָא לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל כָּרִם, שְׁנֵאמַר [ישעיה ה] כָּרִם הִיא
לִידֵידֵי. הַרְמַב"ם: {ט} הַר"מ בְּפְרוּשׁוֹ. וְלִדְבָרֵיהֶם הָעָרִיס מִבְּפָנִים לְגֹדֵר.
וְהִיא שֵׁיטַת הָרֶאֱבִיד. אֲבָל בְּרִישׁ פֶּרֶק ו' דְּכֻלָּאִים פִּרְשׁ הַר"ב כְּשֵׁיטַת
הַרְמַב"ם בְּחִבּוּרוֹ, שֶׁהָעָרִיס הוּא עַל הַגֹּדֵר מִבְּחוּץ וְאִם אֵין בּוֹ כְּמֵלֵא בּוֹצֵר
כּוֹי אֵין זֹרְעִים בְּתוֹכָהּ מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאָה הַכֹּל כְּעָרִיס אֶחָד וְיִרְק בְּתוֹכוֹ:

פרק ב - משנה ה

{י} אֲסוּר וְהִתֵּר. אֲמַפִּיס מְרִסָּא וְצַד נְחֹשׁ קָאִי. וּבְלִפְסִין אִירוּנִיּוֹת לֹא אָמַר
בְּהֵם לֹא טְמֵאָה וְלֹא טְהֵרָה. הַרְמַב"ם: {יא} וְכֵן אוֹתָם הַמְּחַבְּתוֹת (פְּרוּשׁ עַל
לִפְסִין אִירוּנִיּוֹת) בְּאִיזָה טְמֵאוֹת מִתְּטַמְּאוֹת וּבְאִיזָה אֵינָן מִתְּטַמְּאוֹת.
הַרְמַב"ם: {יב} פָּה. בְּתוֹסְפֵתָא תְּנִי הַכִּי, אִם לְקִלְפָה כְּדֶרֶךְ שֶׁהַרּוֹפְאִים
עוֹשִׂין דְּמִתְקֵן לָהּ פֶּתַח. רַשִׁי: {יג} דְּאִשְׁכַּחוּ בְּנֵי בְּבַעֲלֵי חִיִּים, דְּכִתִּיב וַיִּבֶן
אֶת הַצֶּלַע [בְּרֵאשִׁית ב]. רַשִׁי: {יד} שְׁאִינוּ עוֹמְדִים לְהַכְנִיס אָוִיר וְלְהוֹצִיא לְחָה
תְּמִיד, אִף עַל פִּי שֶׁנַּעֲשֶׂה פֶּתַח גָּמוּר שֶׁהָרִי רְאוּי הוּא לְהַכְנִיס וְלְהוֹצִיא אִם
הִיא צָרִיד, מִכָּל מְקוֹם לֹא דְמִי לְפִתְחִים שֶׁבְּמִשְׁכָּן שֶׁהֵיוּ עוֹמְדִין לְהַכְנִיס
וְלְהוֹצִיא. אֲבָל לַעֲשׂוֹת לָהּ פָּה, דְּמֵיא לְמִשְׁכָּן. תּוֹסְפוֹת: {טו} אִירוּנִיּוֹת.
פְּרוּשׁ עֲגֵרוֹת. וְזֶה לְשׁוֹן הַרְמַב"ם עִירוּנִיּוֹת וְאִירוּנִיּוֹת הַכֹּל שְׁנֵה מִיַּחֲסוֹת
אֶל עֲגֵרוֹת. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ב - משנה ו

[ז] כְּלוּמַר, אֲבָל רִשְׁאֵי לְהַנִּיחָם לְהִיּוֹת הַמְשָׁקִין זָבִים וַיּוֹצְאִים, וּבִלְבָד
שְׁלֵא יֵאָכֵל מֵהֶם בְּשַׁבָּת. תּוֹסֵפוֹת:

פרק ב - משנה ז

[ז] דְּסֵבֵר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מֵאֵן דְּרַכָּה לְמִיפְקַ בְּעִיר שֶׁל זָהָב, אִשָּׁה חֲשׂוּבָה,
וְאִשָּׁה חֲשׂוּבָה לֹא מְשַׁלְפָא וּמְחַוָּא. גְּמָרָא:

פרק ב - משנה ח

[ח] וּמִקְשָׁה בְּגָמְרָא אִמְאֵי טָמֵא מִדָּרַס, הָא לָאוּ לְהִלּוּכָא עֲבָדִין. וּמְשָׁנִי
שְׁכֹן הַסִּיד מְטִיל בּוּ עַד שְׁמַגִּיעַ לְבֵיתוֹ: **[יט]** וְהוֹדוּ לוֹ. בְּרִישׁ פֶּרֶק ה' דְּכָלִּים
תָּנּוּ וּשְׁנִירֵי אַרְבָּעָה, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר, וְחֲכָמִים אוֹמְרִים בְּגָדוֹל כּוֹי. וְאֶפְלוּ
הָכִי שְׁפִיר קְאָמְרִין הָכָא דְהוֹדוּ לוֹ, דְּהִינוּ כְּלָפִי שְׁאָמְרוּ שְׁלֶשָׁה. וְנִרְאָה לִי
דְּהִינוּ דְּאֶצְטְרִיד לְמִתְנִי שְׁהִיוּ אוֹמְרִים שְׁלֶשָׁה כּוֹי, לוֹמַר דְּעַל שְׁהִיוּ אוֹמְרִים
שְׁלֶשָׁה הוּא דְהוֹדוּ. אֲבָל עַל אִמְרוּ אַרְבָּעָה לֹא הוֹדוּ, דְּתַנּוּר שְׁבָעָה אֶפְלוּ
בְּפָחוֹת מֵאַרְבָּעָה סָגִי כִי הוּי רַבָּא. אִי נִמְי יֵשׁ לְפָרֶשׁ, דְּרַבִּי מֵאִיר וְחֲכָמִים
דְּהִתִּים קָא פְּלִיגִי בְּדָבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא, וְהוֹדוּ לוֹ הָכָא. דְּלַרְבֵּי מֵאִיר כְּלִי עֲלָמָא
אַרְבָּעָה דוֹקָא סְבִירָא לְהוּ בֵּין בְּגָדוֹל בֵּין בְּקָטָן, וְלַחֲכָמִים כְּלִי עֲלָמָא בְּגָדוֹל
דוֹקָא בְּאַרְבָּעָה אֲבָל בְּקָטָן כּוֹי:

פרק ב - משנה ט

[כ] וְאֵלֶּה הַדְּבָרִים נוֹהֲגִים עַל הָרֵב. וְכֹן רֵב הַדְּבָרִים הַטְּבָעִיִּים הֵם עַל הָרֵב.
הַרְמַב"ס. וּבִתּוֹסְפָתָא, חֲכָמִים חוֹלְקִין עַל רַבִּי עֲקִיבָא, שְׁאִין הָאֵב זוֹכָה
לְבָנוּ בְּחַמְשָׁה דְּבָרִים אֶלָּא עַד הַפֶּרֶק שְׁעָדִין לֹא הִגִּיעַ לְעוֹנֶת חַיּוֹב מִצּוֹת,
אֲבָל מִשְׁהִגִּיעַ לְפָרֶק, אִם הוּא צְדִיק זוֹכָה לְעֶצְמוֹ, וְאִם לָאוּ אִין אָבִיו זוֹכָה
לוֹ: **[כא]** אֲשֶׁרֵי עֵינוֹ רָאֲתָהּ. וְכוֹנֶנָה לְמָה שְׁכָתַב הִירוּשְׁלָמִי, בְּנוֹי, דְּכָתִיב
[תְּהִלִּים צ] וְהִדְרָךְ עַל בְּנֵיהֶם. בְּכַח, דְּכָתִיב [שֵׁם קִיב] גְּבוּר בְּאַרְצָא יִהְיֶה זָרְעוֹ.

בְּעֶשֶׂר, דְּכָתִיב [שם לז] נֶעַר הָיִיתִי גַם זָקֵנְתִי וְלֹא רָאִיתִי צָדִיק נֶעְזֵב וְזָרְעוֹ
וְגו'. בְּחֻמָּה, דְּכָתִיב [דְּבָרִים יא] וְלִמְדַתְּם אֶתְּם אֶת בְּנֵיכֶם. בְּשָׁנִים, דְּכָתִיב
[שם] לְמַעַן יִרְבוּ יְמֵיכֶם וְיָמֵי בְנֵיכֶם. עַד כָּאן. וּמִכְּלֵהוּ קִרְאִי מוֹכַח שְׁזִכּוֹת
הָאֵב הוּא שְׂיֵהִיו הַבָּנִים מִתְּאָרִים בְּכָל אֱלוֹ הַתְּאָרִים: **[כב]** לְפָנָיו כּו'. הָאִי
דְּקָאֵמַר לְפָנָיו וְהוּא הַקָּץ, מִפְּנֵי שְׂאִין דְּרַכּוּ לְגִלּוֹת קָץ הַדּוֹרוֹת לֹא גָלָה אוֹתוֹ
לְאָדָם אֱלֹא לְאַבְרָהָם לְבָדוּ בְּגִלּוֹת מִצְרַיִם, אֱלֹא לְפָנָיו גְּלוֹי קָץ הַדּוֹרוֹת.
הֲרָאֵב"ד: **[כג]** לְפִי שְׂקָהֶת מִיּוֹרְדֵי מִצְרַיִם, וּמִשָּׁה מִיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם, וּבְנֵי
מִשָּׁה נִכְנְסוּ לְאַרְצָא שְׂיָרְד מִמֶּנָּה קָהֶת, וְהֵם דּוֹר רְבִיעֵי. לְפִי שְׂמָה שְׂאֵמַר
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְדוֹר רְבִיעֵי יָשׁוּבוּ הֵנָּה הוּא מִתְחִיל מְשַׁעָה שְׁנִסְעוּ מִן הָאָרֶץ,
רְצוֹנוֹ לומר יְרִידַתְּם לְמִצְרַיִם, כְּמוֹ שְׂנֵאֵמַר יָשׁוּבוּ הֵנָּה, כְּאֵלוֹ אֵמַר מְשַׁעָה
שְׂיִצְאוּ מִן הָאָרֶץ הַזֹּאת עַד אֲרַבְּעָה דּוֹרוֹת יָשׁוּבוּ אֵלֶיהָ. הֲרַמְבַּ"ם. וְעֵין
תּוֹסֵפוֹת יום טוב:

פרק ב - משנה י

[כד] שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֹדֶשׁ. קִרְאִי נִינְהוּ. וְעוֹד נוֹסֵף עֲלֵיהֶם אֶחָד עֶשֶׂר יָמִים
שְׁשִׁנַּת הַחֻמָּה יִתְרָה עַל שְׁנַת הַלְּבָנָה. הֲרָאֵב"ד. וּכְפָרוֹשׁ רַשִׁי בְּנִמּוּקֵי
הַחֻמָּשׁ: **[כה]** אֵיב כּו'. מִפְּרֵשׁ בְּסֵדֶר עוֹלָם, דְּכָתִיב [אֵיב ז] כִּן הַנְּחַלְתִּי לִי
יָרַח שׁוֹא וְלִילּוֹת עֵמֶל מְנוּ לִי. מַה לִּילּוֹת לְמִנּוּי אֵף יָרַחִים לְמִנּוּי. פְּרוּשׁ,
יָרַח שׁוֹא הֵם יָמוֹת הַקִּיץ שֶׁהֵם אֲרַפִּים כְּדָכָתִיב יָרַח יָמִים, וְלִילּוֹת עֵמֶל
אֵלוֹ לִילּוֹת הַחֶרֶף שֶׁהֵם אֲרַפִּים, כְּלוֹמַר אֲרִיכוֹת הַיָּמִים וְהַלִּילּוֹת הֵי הָלוּ
שׁוֹא וְעֵמֶל שְׂלֵא מִצָּא בְּהֵם מְרָגוּעַ. מְנוּ לִי, כְּלוֹמַר בְּמִנְיָנָם נִמְסְרוּ לִי, שְׂלֵא
חֶסֶר מֵהֵם אֶחָד. וּמַה לִּילּוֹת לְמִנּוּי שְׂלֵא חֶסְרוֹ אֶחָד כּו'. הֲרָאֵב"ד: **[כו]**
הַמִּצְרַיִים כּו'. דְּכָתִיב [שְׁמוֹת ה] לְקוֹשֵׁשׁ קֵשׁ לְתֶבֶן, אֵימְתִי הַתֶּבֶן מְצוּיָה שָׁם,
בְּאֵיר, וְהֵם יִצְאוּ בְּנִיסוֹן. סֵדֶר עוֹלָם: **[כז]** מִשְׁפֵּט גּוֹג כּו'. כְּלוֹמַר, שְׂלֵא יִנְגַּפוּ
בְּבֵת אַחַת אֱלֹא מִתְחַלֵּת מִכְּתוֹן עַד סוּפָה שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֹדֶשׁ, שְׂיֵהִיו נִמּוּקִים
וְהוֹלְכִים עַד שְׂיִכְלוּ, דְּכָתִיב [שְׁעִיָה ח] וְקָץ עָלְיוֹ הָעֵיט וְכָל בְּהֵמַת הָאָרֶץ עָלְיוֹ
תִּחְרָף, קִיץ וְחֶרֶף הָרִי שְׁנָה שְׁלֵמָה. סֵדֶר עוֹלָם: **[כח]** וְהִיא כּו'. וּבְמִשְׁפֵּט
רְשָׁעִים קְמִירִי, דְּכָתִיב [שם טו] וְיִצְאוּ וְרָאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים כּו', וְהֵם אוֹתָם
שְׂכָפְרוּ בְּעֶקֶר וְשֵׁשׁ בְּיָדָם חֲלוּל הַשֵּׁם. אֲבָל שְׂאֵר רְשָׁעִים דִּינָם שְׁנַיִם עֶשֶׂר
חֹדֶשׁ. הֲרָאֵב"ד: **[כט]** וְהָאִי דְּקָאֵמַר בְּשִׁבְתּוֹ, מִפְּנֵי שְׂיִוֵם טוֹב שֶׁל עֲצָרַת תְּלוּי
בְּיוֹם טוֹב שֶׁל פֶּסַח. מַה שְׂאִין כִּן בְּשְׂאֵר מוֹעֲדִים שְׂאִינָן תְּלוּיִים זֶה בְּזֶה.
הֲרָאֵב"ד. וְכִן פֶּסַק הֲרַמְבַּ"ם. וְנִרְאֶה לִי דְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מוֹדֶה לְתַנָּא
קָמָא דִּישׁ רְשָׁעִים שְׁנַדוֹנִים שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֹדֶשׁ, כְּדָכָתִיב מִדִּי חֹדֶשׁ בְּחֻדְשׁוֹ,
אֱלֹא דְּקָאֵמַר דְּאִיכָא נְמִי דְּאִינָן נְדוֹנִים אֱלֹא כְּמִפְּסַח וְעַד עֲצָרַת כּו'. וְלְתַנָּא
קָמָא דְּרַשִׁינָן שְׁבַת בְּשִׁבְתּוֹ נְמִי כְּמוֹ חֹדֶשׁ בְּחֻדְשׁוֹ, כְּשִׁיבָא שְׁבַת בְּאוֹתוֹ שְׁבַת
שְׁמַת בּוּ. וְקָא מְשַׁמַּע לָן דָּאֵם מִת בְּסוּף הַחֹדֶשׁ דְּלֹא תִימָא כְּשִׁיבָא תְּחַלֵּת
אוֹתוֹ חֹדֶשׁ יָבֵא לְהַשְׁתַּחֲוֹת וּמִתְקִים בּוּ מִדִּי חֹדֶשׁ בְּחֻדְשׁוֹ דְּמִקְצַת הַחֹדֶשׁ

כָּכֵל, אֶלָּא מֵדֵי שַׁבַּת בְּשַׁבְּתוֹ, כְּשֵׁיבָא אוֹתוֹ שַׁבַּת. נִרְאֶה לִי:

ג

פרק

פרק ג - משנה ב

{א} וְהִרְאִבִּי מִפְּרֵשׁ כְּאוֹתוֹ שֶׁשְּׁנֵינוּ פָּרַק חִ' דְּטָהָרוֹת מְשֻׁנָּה ח'. עֵינֵי שָׁם. וּמִיָּרִי עַל יְדֵי מִשְׁקָה כְּדֹאֵיתָא הֵתָם: {ב} וְרַבֵּי דוֹסָא דְרִישׁ, וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדָהּ, לְרַבּוֹת כָּל דְּבָר הַנִּצְרָר בְּיָד. גְּמָרָא: {ג} שֶׁהַפְּרָה אֲדָמָה הִיא נִקְרָאת חֲטָאת בְּהַחֲלֵט, כְּדֹאֲמַר רַחֲמָנָא חֲטָאת הִיא. הֲרַמְבַּ"ם:

פרק ג - משנה ד

{ד} וְאִף עַל גַּב דְּמִדְרָבָּן מִטְמְאִין אִף עַל פִּי שְׂאִין לְהֵם בֵּית קַבּוּל, הֲכָא הִיכָא דְלִית לְהוּ גְדֻנְפָא עֲשׂוּיִין לְסַפּוּד. תּוֹסַפּוֹת: {ה} וְאִימָא אִף מִדְרָס. גְּמָרָא: {ו} גְּלִילוֹן. נִגְזָר מִן הַגְּלִיוֹנִים. וְנִסְחָא אַחֲרֵינָא, פְּתִיגִיל. וּמִרְכָּב מִן פְּתִיל גִּיל. הֲרַמְבַּ"ם:

פרק ג - משנה ה

{ז} מְטָהֵר. דְּקָא סָבַר תְּשַׁמֵּיִשׁ קָלַע לָאו תְּשַׁמֵּיִשׁ הוּא כְּדֵי לַעֲשׂוֹתוֹ כְּלִי, לְפִי שְׂאִינוּ עֲשׂוּי אֶלָּא לְזֶרֶק בּוֹ אֲבָנִים וּמַעֲשֵׂה מִקַּל בְּעַלְמָא הוּא עוֹשֶׂה. הֲרַאבִּי"ד: {ח} כְּלוּמַר לְהוֹצִיא:

פרק ג - משנה ו

[ט] דברי רבי דוסא. אמר רבי דוסא וכי מה עשה לה הערבי הלז (דערביים שטופי זמה), וכי מפני שמעיד לה בין ידיה פסלה מן הכהנה, כלומר אין נוהגין בהן הפקר לאנסו בבעילה, אלא לשחק עמהן. רש"י:

פרק ג - משנה י

[י] כמו והנה שלשה סלי חרי על ראשי [גראשית מ]. הרמב"ם. ובפרוץ פרוש, חרות גדולות הראויות למקד:

ד

פרק

פרק ד - משנה ב

[א] מתרת. ולא שיך טעמא דהכנה, דדוקא לידת ביצה חשיב הכנה משום דעל ידי לידה הוכנה לגדל אפרוח כו', וגם טובה יותר לאכל. אבל ולד הוא טוב לאכילה וראוי לכל דבר אם נשחטה אמו ונמצא במעי אמו כמו אחר הלידה. הרא"ש: **[ב]** וטעמא, דאי לאו הכי הרי הוא כנפל. וכלו לו חדשיו דדקה חמשה חדשים וגסה תשעה. הרמב"ם: **[ג]** כיון שלא נתפתחו עיניהם אתרבו מפל השרץ השורץ. כדאיתא בגמרא. אבל תימה, דההיא רבי אליעזר בן יעקב היא דסבירא ליה דאף בחל אסור, והכא ביום טוב אירינן. אלא טעמא כדבר התם דלא דמי לבהמה שנולדה שמוכנת אגב אמו, אבל אפרוח אינו מוכן אגב אמו ומקצה הוא:

פרק ד - משנה ג

[ד] הַבְּקָרָה. הַכִּי גָרַס בַּפֶּאֶה. וְהִרְאָבִ"ד מְסִים פֶּא, וְכֹן בְּלִשׁוֹן תּוֹרָה, בְּקָרָת
תְּהִיָּה, כְּלוּמַר מִפְּקָרָת הִיא שְׂאִינָה אֶשֶׁת אִישׁ, לֹא יוֹמְתוּ כִּי לֹא חִפְּשָׁה.
וְעֵין תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ד - משנה ה

[ה] לְגַת. וְהָא מְלֵתָא נְמִי חֲמָרָא לְבֵית הַלֵּל, שְׁהוּא מְחַמֵּיר אֶצֶל הָעֲנִיִּים
מִפְּנֵי גִזְלָל בְּעַל הַבַּיִת. הִרְאָבִ"ד:

פרק ד - משנה ו

[ו] נִרְאָה לִי דְצָרִיד לֹמַר מַחֵל, בְּחִי"ת. דְּהִכִּי הוּא לְשׁוֹן הַמְּשֻׁנָּה בְּמִכְשִׁירֵין.
וְעֵין תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב: **[ז]** טְהוּרָה. פְּעָמִים אֹמְרִים בְּהַחֲלֵט שֵׁם הַטְּהוּרָה
עַל דְּבַר שְׂאִינוּ מְכָשֵׁר. הִרְמַב"ם: **[ח]** טְהוּר. דְּבִטֵּל עַל גְּבִי גּוּפוֹ. מַה שְׂאִין
כֹּן בְּמִפָּה דְפָרַק ח' דְּבָרְכוֹת מְשֻׁנָּה ג'. הִרְאָבִ"ד: **[ט]** אֲבָר קָטָן. וְהוּא
הָאֶצְבַּע הַקָּטָן מְאֻצְבָּעוֹת הַיָּד. הִרְמַב"ם. וּבְרִישׁ פָּרַק ח' דְּשִׁבְתַּת מְפָרְשֵׁי
אֶצְבַּע קָטָן שְׁבָרְגֵל, וּבְקָטָן כֹּן יוֹמוֹ. וְכֹן פֶּרַשׁ בְּפָרַק ב' דְּכָלִּים מְשֻׁנָּה ב'.
וְעֵין תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב: **[י]** וְנִרְאָה, שְׁהָאֲדָם מִתְּטַמָּא מִהַשְּׁמֹן. וְצָרִיד לֹמַר
דְּמִירֵי בְּטַמְאָת יָדִים, כְּלוּמַר שְׂאֵם נִגְעוּ הַיָּדִים בְּשִׁמּוֹן נְטִמָּאוּ. אֲבָל גּוּף
הָאֲדָם אֵי אֶפְשָׁר שְׁיַחְזֹר וְיִתְטַמָּא מִן הַשְּׁמֹן שְׁלֹא הִיָּה טַמָּא אֶלָּא מִמְּנוֹ
נְטִמָּא, דְּהָא אֵין אָדָם מְקַבֵּל טַמְאָה אֶלָּא מֵאֵב, וְאֵין לָדָּ שְׁמֹן נֶעֱשֶׂה אֵב,
כְּדַמוּכַח בְּרִישׁ כְּלָיִם. וְעֵין תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב: **[יא]** מִתְּחַלְתָּו. וְהָא דְמִפְּלִגִּין
כִּין טַמָּא מִתְּחַלְתָּו לְטְהוּר מִתְּחַלְתָּו, מִפְּנֵי שְׁטַמְאָתוֹ חוֹשְׁבָתוֹ. אֵי נְמִי, גִּזְרָה
שְׂמָא יֵאמְרוּ רְאִינוּ שְׁמֹן טַמָּא עוֹלָה לֹ טְהוּרָה בְּמִקּוּה. הִרְאָבִ"ד:

פרק ד - משנה ז

[יב] בפרוטה. ואם תאמר כי קבלה קדושין מאחר הוי בית שמאי לחמרא, ואמאי תני לה הקא גבי חמרי בית הלל. ויש לומר דלא להכי אתשיל בבית המדרש. תוספות: **[יג]** מסיים הרמב"ם, והוי יודע ענין זה כי הוא נפלא מאד ונפתחים בו מנעולים. עד כאן. ונראה בעיני שנתכון למה שכתב בחבורו שלא אמרו חכמים חזקה זו כוי אלא באשתו שגרשה בלבד, או במקדש על תנאי וכנסה סתם, שהרי אשתו היא, ובאשתו הוא שחזקתו שאינו מתכון לשם זנות עד שיפרש שהיא בעילת זנות, או יפרש שעל תנאי הוא בועל. אבל בשאר הנשים הרי כל זונה בחזקת שבעל לשם זנות עד שיפרש כי הוא לשם קדושין. ואין צריך לומר בשפחה או נכרית שאינה בת קדושין שאין חוששין להן כלל. עד כאן. ועין תוספות יום טוב:

פרק ד - משנה י

[יד] ואם תאמר דהיכא דאפשר לקיים שניהם לא אמרינן דדחי, והכא אפשר לקיים שניהם כשלא ילבש אלא טלית של צמר. תרצו התוספות, שאין זה חשוב אפשר. ולי נראה לישוב, דכיון דדרשינן סמוכים למשרי כלאים בציצית, אי אמרת דאין מטילין חוטי תכלת בטלית של פשתן, אם כן כלאים דשרי רחמנא היכי משפחת לה. כסף משנה: **[טו]** ואפלו ממינו נמי פטרי ליה, דלמא אתי למעבד תכלת. תוספות. והלכך שיש שפיר לשון פטור. ואי קשיא כיון דמדאורתא חיב, היכי מצו רבנן לעקר דבר מן התורה ולמפטריה מציצית משום גזרה ההיא. משנינו, דכל דבר שאמרו לד בית דין שב ולא תעשה מצות עשה זו שבתורה וראו טעם לדבריהם, אין זה עוקר דבר מן התורה, דממילא מעקר ולא איהו עקר ליה בינדים. רש"י:

פרק ה - משנה א

[א] ששה כו'. לאו דאיכא הני ותו לא, אלא כשנכנסו לפרם ביבנה והעידו כל אחד על אותו שבידו, העיד רבי יהודה על אלו. רש"י. והראב"ד כתב דסתמא דפרק די פליג אהד פרקא, דיחידאי הוא, ומכל מקום הנהו דאשכחי בהו סתמי, הלכתא ניהו: **[ב]** באסור. משום דביצה כגופה דמי. ולפיכך כשנטרפה התרנגולת אף הביצה אסורה, ואפלו שנגמרה לגמרי קדם שנטרפה, דהא אפיוצא בה נמכרת בשוק קאי. והא דתנו מפני שגדלה באסור, הא מפרקינן לה בגמרא, אימא שנגמרה, דטרפה אינה יולדת. הר"ן: **[ג]** והראב"ד גורס כגרסת הספר. וזה לשונו, נראה לי דטעמיהו דבית הלל משום דגזרי שביעית אטו שאר שני שבוע, כדי שלא יהא אדם רגיל לכנס בשדה חבירו ובגנתו ובפרדסו שלא מדעתו. אבל מן התורה נדאי מתר כו':

פרק ה - משנה ב

[ד] תורמין כו' אין תורמין. משמע דאם תרמו תרומתן תרומה. ואירי בנטל רשות מכהן. ובמשנה ד' פרק קמא דתרומות, דלכתחלה לכלי עלמא לא, ולבית הלל אף בדיעבד, אירי בלא רשות כהן, ומשום דאיכא פסידא דכהן (כמו שכתב הר"ב שם משנה ח). הר"ש. ועין תוספות יום טוב:

פרק ה - משנה ג

[ה] מטמאין. דלא כסתמא דמשנה ד' פרק י"ב דפרה. ועין שם ובמשנה ה': **[ו]** והראב"ד מפרש בדרך אחר. ועין תוספות יום טוב:

פרק ה - משנה ו

[ז] **שְׁלֵא כו'.** חָדָא וְעוּד קְאָמַר. כְּלוּמַר, אֶפְלוּ כְּשֶׁאֲחֹזֵר בִּי שְׁלֵא מְשׁוּם הַשְּׁרָרָה וְלֹא אָהָא נַעֲשֶׂה רְשָׁע לְפָנֵי הַמְּקוֹם כִּי הוּא בּוֹחַן לְבוֹת, אֶפְלוּ הַכִּי לֹא אֶתְמַנָּה לְאֵב בֵּית דִּין, שְׁלֵא יְהִי אֹמְרִים כו'. נִרְאָה לִי: **[ח]** לְשׁוֹנוּ מְגַמְגֵם וּמְהַפֵּךְ. וּלְשׁוֹן הָרֶאֱבִ"ד, וְעַקְבִּיא סִבַּר לֹא גְזַרְיֵנוּ: **[ט]** **בְּכַרְכְּמִית.** כִּד שְׁמָה. אוּ עַל שֵׁם מְקוֹמָה. רְשִׁי: **[י]** רְצוֹנוּ לֹמַר שְׁלֵא הַשְּׁקוּהָ מִי הַמְּרִים, אֶלְא מִים אַחֲרִים הָיוּ שֶׁהַשְּׁקוּהָ. וְכְלוּמַר שְׁלֵא כְּתָבוּ מְגִלַת סוּטָה וּמְחֻקוּהָ, אֶלְא מְגִלָּה בְּעֵלְמָא כְּתָבוּ וּמְחֻקוּ וְהַשְּׁקוּהָ. הַרְמַבְ"ס. הָרֶאֱבִ"ד וְהַתּוֹסְפוֹת: **[יא]** דְּגַם לְפִרוּשׁ הַשְּׁנִי שֶׁאָמַר שֶׁעֲשָׂאוּ דְגָמָא וְדַמְיוֹן כו', הִזְהָ גַם כֵּן עֲנִינוּ לֹמַר שֶׁלְכָד עֲשׂוּ דְגָמָא וְסִימָן לְפִי שֶׁהִיְתָה גִיְרַת וְהָן גְּרִים וְכֹאֲלוּ הֵם לֹא סִבְרוּ לְהַרְחִיקָה לְהַסְתַּפְּחָה בְּדַת יִשְׂרָאֵל. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[יב]** **חַס וְשְׁלוֹם וְכו'.** וְאִם תֹּאמַר, וְכִי מְשׁוּא פְּנִים יֵשׁ בְּדַבָּר, שְׁאָף עַל פִּי שְׁאִין גְּדוֹל מִמֶּנּוּ בְּדוּרוֹ אִם יַחֲטֵא וְאֲשֵׁם וּפְלָלוּ אֱלֹהִים זֶה הַשׁוֹפֵט אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים הָהֵם כו'. וַיֵּשׁ לֹמַר, דְּסַבִּירָא לִיה דְּהָא דְאָמַר דְּגָמָא לֹא נִתְכַּוֵּן לְזַלְזַל בְּכַבוֹדָן כְּלָל. וְעוּד נִרְאָה לִי, דְּלֹא פְּלִיגִי בְּלְשׁוֹן דְּגָמָא, וְאָף לְרַבִּי יְהוּדָה הִזְהָ זְלוּל בְּדַבָּר, וְאֶפְלוּ הַכִּי אָמַר חַס וְשְׁלוֹם שְׁנַתְנַדְּהָ (וְהִנֵּנוּ שְׁלֵא אָמַר חַס וְשְׁלוֹם שְׁזַלְזַל), מִפְּנֵי שֶׁסַּבִּירָא לִיה דְּלֹאֲדַם גְּדוֹל אִין הַבֵּית דִּין הַקָּטָן מִמֶּנּוּ יְכוּלִין לְנַדְוֹתוֹ. וְכֵן מוֹכַח מִלְשׁוֹן רְשִׁי תַעֲנִית דָּף כ"ג. וּפְסָחִים דָּף נ"ג. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[יג]** וּפִרוּשׁ מַלְת פְּקַפּוּק עַל בְּרִיו, הוּא הַדְּבַר שְׁאִין לוֹ קִיּוּם וְהוּא רוּפִי. וְהִבִּיא אוֹתוֹ בְּכָאן עַל דְּרָךְ הַדְּמְיוֹן בְּאוֹתוֹ שֶׁהַקָּל בְּטַהֲרַת הַיָּדִים שֶׁהִיא מְדַרְבְּנָן, וְנִתְקַיְמָה בְּיִשְׂרָאֵל וְנִתְחַזְּקָה. הַרְמַבְ"ס: **[יד]** **בְּטַהֲרַת יָדַיִם.** רְצוֹנוּ לֹמַר שֶׁהַיָּדִים מְטַמְּאוֹת מִבְּלִי שְׁאֵר הַגּוּף, בְּדַבָּר פְּלוּנִי וּבְדַבָּר פְּלוּנִי, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּמַסְכַּת יָדַיִם. הַרְמַבְ"ס:

פרק ה - משנה ז

[טו] **אֲנִי כו'.** נִרְאָה כִּי הָרֵאשׁוֹנִים נִמְנוּ עַל אֱלוּ אַרְבַּעָה דְּבָרִים וְהָיוּ מְחַצָּה עַל מְחַצָּה, הוּא שְׁמַע מִן הַמְּחַצָּה הָאֶחָד וְהוּן שְׁמַעוּ מִפִּי הַמְּחַצָּה הָאֲחֵר כו'. אִי נִמִּי עַקְבִּיא הִזְהָ אֹמַר כִּי אוֹתָן שֶׁשְׁמַע מִפִּיהֶם הָיוּ הָרַב, וְחִבְרִיו אָמְרוּ כִּי הָאֲחֵרִים שֶׁכְּנָגְדָם הֵם הָיוּ הָרַב. הָרֶאֱבִ"ד: **[טז]** וְהָיוּ דְּבָרֵינוּ כְּדְבָרֵי רַבִּים. שְׁאִין מִתְנַאֵי הַמְּקַבֵּל אֶלְא שֶׁיְהִיוּ דְּבָרֵינוּ מְרַבִּים. הַרְמַבְ"ס:

פרק ו - משנה א

א משום קטנה דדוקא יתומה היא כדפרש הר"ב, ואם כן הוא הדין דגדולה היא יתומה, אבל נשואי הגדולה נשואין גמורין, בין יש לה אב בין שהיא יתומה: **ב** נראה לי דרצונו לומר דמשנה זו דהתם, שהיא כגון הך דהכא. וכיוצא בה היא משנה י"א דהתם, וכדאיתא בגמרא, דלהכי תני קטנות דמשמע תרתי. [דאי קטנות] קטנות דעלמא, לתני נמי ושמשיאין את הנשים. והעיד על שניהם, דליכא למשמע חדא מאידך. ועין שם בתוספות יום טוב: **ג** רצונו לומר דתניא בבבא בתרא דף צ"ז, יין מגתו לא יביא ואם הביא פשר. והעיד על היין בן ארבעים יום דלכתחלה נמי יביא, אפלו יש הרבה ממין אחר. תוספות: **ד** ועל אותו העיד רבי יהודה בן בבא. הרמב"ם:

פרק ו - משנה ג

ה כלומר דאלו חסר העצם טהור, כדלקמן: **ו** לפי שאין הפרש בין חלל חרב או החנוק או הנסקל וזולתם, הכל נקראים מת. אלא לכך נאמר בחלל חרב, לומר אבר שהבדילתו כו'. הרמב"ם: **ז** מטמאים. מלטמא באהל. הראב"ד. אבל מהרמב"ם משמע דמטמאים לגמרי. ועין תוספות יום טוב: **ח** וזהו באבר מן המת. דאלו באבר מן החי אם חסר מהעצם כל שהוא, טהור לגמרי, אף על פי שכל הבשר קים מפני שבשר הפורש מן החי טהור. אבל אם חסר מבשרו, אם נשאר מהבשר כדי לעלות ארוכה, מטמא במגע ובמשא ובאהל. ואם לאו, מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל. כסף משנה. וכיון דבאבר המת אירינן, צריך לומר דביש בבשר כזית, [דאי לא תימא הכי אם כן אין פאו טמאה כלל בבשר] והכי קאמר דמטמא משום בשר אף באהל אף על פי שמשום אבר אינו מטמא אלא במגע ובמשא כל שיש בו כשערה. ועין תוספות יום טוב: **ט** טהור. דהא לא מרבינן מקרא אלא עצם אדם מה אדם כו'. כדפרש הר"ב. וטהור לגמרי קאמרין כמו שפתבנו לעיל. וכן מצינו בבהמה שאבר הפורש ממנה בחייה יש לו טמאת נבלה, ובשר הפורש ממנה בחייה טהור לגמרי: **י** בגמרא, הואיל ורב גבהו בגדול. פרש רש"י, דזהו רב הגבה באדם גדול שאינו נגס באברים, דשני שוקים ונרד אחד הוי רב גבה הגוף בלא הראש, דלגבי בגין המת לא חשיב ראשו, דבברייתא דאהלות קתני איזהו בנינו השוקים והירכיים הגוף

פרק

פרק ז - משנה ז

[א] הפורים. כיון דאמר מר שואלין בהלכות פסח קדם לפסח שלשים יום, אתי לזולתי בחמץ. פירש רש"י שכבר מן הפורים ואילך התחילו הדרשנים לדרש ברבים בהלכות הפסח. הזקנו השומעים לעשות פסח לסוף שלשים יום, ואם יעברו בית דין את השנה לא יתקבלו דברי שלוחי בית דין לשומעין לדחות את הפסח, שכבר שמעו מן הדרשנים. עד כאן. ואידך, מידע ודיע דשתא מעברתא בחושבנא תליא מלתא, וסברי חושבנא הוא דלא סליק להו לרבנן עד האידנא. גמרא: **[ב]** דתנו רבנן אין מעברין את השנה אלא אם כן ירצה הנשיא: **[ג]** רשות. לדבר על עסקי צבור. רש"י:

פרק ז - משנה ח

[ד] חלוף. מפני כי הצבעים חסים על מי הצבע שלא יתפזרו יותר ממה ש(אין) שולקי הזיתים מקפידים על שליכתו, שאין למים צרף אלא מעט. וכשבא מנחם כוי שהיה צבע והיה בקי בענין וראה שהצמר והפשטן עולים למעלה ואין מניחים למים להתפזר, קבלו ממנו עדותו. הראב"ד. והר"ב הצריך שישתמש בו, דאי לאו הכי גם לשניהם לא היה בו שום טמאה, דלשליקה עצמה אין צריך כל כך. והראשונים היו סוברים דבשל צבעים הוא צרף גדול:

פרק ח - משנה א

[א] דְּמַרְבִּינֵן לִיה מִקְרָא וְזֶה כּוּי. וּמִדְּאֲצִטְרִיד הֵתֵם לְקָרָא, שְׁמַע מִנֵּה דְּבִשְׁאָר דְּבָרִים אִין דְּמוּ כְּבִשְׁרוּ. וְקִשָּׁה אִם כּוּן בְּרַבִּיעִית אִמְאִי לְטַמָּא. וּבִאֲמַת כּוּן הוּא בְּהִדְיָא בְּגִמְרָא מְנַחוּת דְּף ק"ג דְּעֵדוּתוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן בְּתִירָא הוּא לְטַהַר לְגִמְרִי. וּפְלִיג אֲדַרְבֵּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה הֵתֵם דְּקֹאֲמַר דְּמִטְמָא בְּרַבִּיעִית הוּאִיל וְיִכּוּל לְקַרְשׁ וְלַעֲמַד עַל כְּזֵית. וְקֹאִי אֲבִית הַלֵּל דְּרִישׁ פֶּרֶק ה'. וְאֶשְׁתַּמִּיטְתִּיה מִהֲר"ב גְּמָרָא זֹו. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[ב]** וּבְמִשְׁנֵה ב' פֶּרֶק ג' דְּחִגִּיגָה תֵּנֵן לְקֹדֶשׁ, וְלֹא תֵּנֵן הֵתֵם הֵד דְּאִפְר חֲטָאת, וּפְרִשׁ הֲר"ב שֶׁם דְּכִתִּיב כֹּף אַחַת, וְלֹא כָּתַב שֶׁהוּא אֶסְמִכְתָּא אֲלָא מִשְׁמַע דְּלַמּוּד גְּמוּר הוּא כּוּי. וּבְגִמְרָא פְּלִיגִי בְּזֶה. וְהֶאֱרִיד וּמְסִיק, וְאִם כּוּן יֵשׁ לְתַמָּה עַל הֲר"ב וְהֲרַמְב"ם דְּפִרְשׁוּ דְּצִרוּף קֹדֶשׁ מִדְּרַבְּנֵן וְנִסְבִּי לְהוּ קָרָא כּוּי. וְרִאֲיִתִּי בְּפִסְף מִשְׁנֵה שְׁכַתַּב דְּהֲרַמְב"ם פִּרֵּשׁ כְּרַבִּי יוֹחָנָן דְּמִדְּרַבְּנֵן, וּמְכַל מְקוּם קָרָא דְּרַבִּי חֲנִין כְּתַבּוּ לְרַמְזוּ בְּעֵלְמָא. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[ג]** תְּלַמּוּד עֲרוּף הוּא. וּמִפְּנֵי כֶּף אֲנִי תַמָּה גַם כּוּן עַל פְּרוּשׁוֹ שֶׁל הֲר"ב שְׁמִפְרֵשׁ מִדְּנִפְשִׁיה דְּלֹא כְּהִגְמָרָא: **[ד]** וְהַלְבוּנָה וְהַגְּחָלִים. אִף עַל גַּב דְּלֹאוּ אֲכַל נִינְהוּ, חֲבַת הַקֹּדֶשׁ מְכַשְׁרֵתָן לְטַמְאָה. רִש"י: **[ה]** שְׁבִמָּה שֶׁהוּא חוֹתָה הוּא מְכַנִּיס. אֲבָל גְּחָלִים שֶׁל כָּל יוֹם, תְּנִינֵן, נִתְפָּזֵר מִמֶּנּוּ כְּקַב גְּחָלִים הִזָּה מְכַבְּדֵן לְאִמָּה, כְּלוּמַר שֶׁלֹּא הִזָּה חוֹשֵׁשׁ לָהֶם. הֲרַמְב"ם. וּרְצוּנֵנוּ לומר כִּינֵן שֶׁלֹּא הִזָּה חוֹשֵׁשׁ לָהֶם שְׁמַע מִנֵּה שְׁמַעוּלָם לֹא עֲשָׂאוּם לְאוֹתָן גְּחָלִים שִׁיְהִיו קֹדֶשׁ. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ח - משנה ב

[ו] מִשְׁכּוֹן בְּלִשׁוֹן יִשְׁמַעֲל רְה"ן. עֲרוּף. וּמִצָּאתִי הִפְרֵשׁ בֵּין מִשְׁכּוֹן לְהִרְה"ן בְּפִרוּשׁ הֲרַמְב"ם, דְּמִשְׁכּוֹן אָמְרוּ עַל הַמְּמַשְׁכֵּן בְּחוּבוֹ שְׁכַבֵּר חַיֵּב לוֹ, וְהִרְה"ן עַל שְׁלוֹה עֲכָשׁוּ עֲלִיו. וְנִרְאָה לִי דְּהִכָּא נִקְטַתְנָא זֶה הַלִּשׁוֹן לְרַבּוּתָא דְּנִתְמַשְׁכְּנָה מִדְּעַת: **[ז]** וְעֵדִיהָ. בְּפִסּוּלֵי עֵדִים קָא מִירִי, כְּגוֹן עֶבֶד וְשִׁפְחָה הַעִידוּ. הֲרַב"ד. כּוּי דְּאִם לֹא כּוּן מֵאִי סְבָרִי בְּנִי מִשְׁפַּחְתָּה שְׁרַחֲקוּהָ, הוּאִיל

וְהָיוּ לָהּ יָעָדִים שֶׁלֹּא נִטְמָאָה: **{ח}** וְאֶשְׁקֶלוֹן יָד הָעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים תִּקְיָפָה הִיא, דְּאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים הִיא. וְעוֹד כָּבֵר גָּלוּ יִשְׂרָאֵל. רִשְׁיִי. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ח - משנה ג

{ט} אֲלֻמְנַת עֶסָה. דְּאֵלוּ בֵּת עֶסָה דְּאִין לָהּ חִזְקַת כְּשָׂרוֹת הַחֲמִירוּ אָף בְּסַפְקָ סַפְקָא. תּוֹסְפוֹת. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **{י}** הִיכָא דְלֹא טוֹעֵנַת בְּרִי. אָבֵל בְּטוֹעֵנַת בְּרִי, אֶפְלוּ בְּחַד סַפְקָא מְכַשִּׁיר רַבּוֹן גַּמְלִיאֵל בְּפָרְק קַמָּא דְכִתְבוֹת: **{יא}** וְהַתּוֹסְפוֹת פְּרָשׁוּ, לְטַמָּא וּלְטַהַר שְׁיָדָ לְעַנְיָן מִמְזוֹרוֹת וּנְתִיבוֹת, (כְּדִתְנִיבָא בְּקִדּוּשֵׁין דְּף ע"ב) מִמְזוֹרֵי וּנְתִיבֵי עֲתִידִין לְטַהַר. לְרַחֵק וּלְקַרְבֵּי שְׁיָדָ אֲחֻלְלוֹת, כְּדִתְנִין הַכְּהֻנִים שׁוֹמְעִים לְכֶם לְרַחֵק וְלֹא לְקַרְבֵּי:

פרק ח - משנה ד

{יב} וְרֵאשׁוּ אֶרֶץ. וְסַבְרֵי רַבְּנָן דְּאֶרְבֵּה סֶלְעָם חֲרָגוּל חֲגַב כְּתִיבֵי, וְהֵי אִין רֵאשׁוֹן אֶרֶץ, הֶלְכָדָ כָּל שְׁיֵשׁ רֵאשׁוֹן אֶרֶץ לֹא. וְרַבֵּי יוֹסִי בְּן יוֹעֶזֶר דּוֹרֵשׁ בְּכָלֵל וּפְרָט וּכְלָל, וּמְרַבֵּה כָּל כְּעִין הַפְּרָט שְׁיֵשׁ לוֹ אֶרְבַּעָה סִימְנִים דְּחֻשְׁבִּינָן בְּסוּף פְּרָק ג' דְּחֻלִּין. וְאִיכָּא מֵאן דְּאָמַר בְּרֵאשׁוֹן אֶרֶץ לֹא פְּלִיגִי, דְּלְכֻלֵּי עֲלָמָא שְׂרִי, וְהִכָּא בְּכֻנְפֵי חוֹפִין אֶת רַבּוֹ עַל יְדֵי הַדְּחָק קַמְפְּלִגִי, מִרְסָבֵר רַבָּא כָּל דְּהוּא בְּעִינָן. וּמִרְסָבֵר רַבּוֹ דְּמִנְכֵר בְּעִינָן. גְּמָרָא: **{יג}** תִּרְגוּם טְהוֹר דְּכִי. וְטְהוֹרִים דְּכִין. הֲרַמְבַּ"ם: **{יד}** דְּדַרְיֵשׁ כָּל מְשָׁקָה אֲשֶׁר יִשְׁתֶּה בְּכָל כְּלֵי יִטְמָא, בְּהַכְּשֵׁר, כְּדֵאִיתָא בְּפִסְחִים דְּף ט"ז. וְהָא דְתִנְנָן הַצִּיץ מְרַצָּה עַל טְמֵאָתָ הַדָּם, הֵהִיא דְלֹא כְּרַבֵּי יוֹסִי בְּן יוֹעֶזֶר: **{טו}** בְּמִשְׁנֵה ט' פְּרָק ד' דְּטְהוֹרוֹת. וְאִיכָּא נְמִי מֵאן דְּאָמַר הֵתָם בְּמִשְׁנֵה י' דְּאֶפְלוּ אַחֲרֵים מִטְמֵאִים מִדְּאֹרִיתָא. וְהֵינּוּ אֲכָלִים, אָבֵל לֹא פְּלִים. וְעַיִן שָׁם בְּהַר"ב: **{טז}** כְּלוּמַר דְּלִית לָן לְאֶתְוִי אֶלָּא דּוּמִיָּא דְּסוּטָה. וְהוּאִיל וְלִית לָן בְּסוּטָה אֶלָּא בְּרִשׁוֹת הַיַּחֲדָד, מִמִּילָא סַפְקָ טְמֵאָה בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים טְהוֹר, דְּהַעֲמֵד דְּבָר עַל חִזְקָתוֹ כּוּי. תּוֹסְפוֹת: **{יז}** בְּרַבִּים. דְּלֹא לְזִלְזוּלֵי בִיהַ טְפִי:

פרק ח - משנה ה

[יה] רבי עקיבא כו'. ואף על פי שרבי יהודה בן בבא העיד על זה לעיל ריש פרק ו', הא תנן ביבמות דף קי"ג שאחרים לא היו משיאין אלא הוא, ועכשיו פשהעיד רבי עקיבא כו' קבלו והשיאו: **[יט]** הרמב"ם מסים, ולא חפרו בארץ גם כן כדי שייראו אם יש שם קבר, אלא לקטו מה שמצאו בלבד, ולא גזרו טמאה על ירושלים כו'. ובהכי אתי שפיר לישנא דמלקט עצם עצם, דהוי כהנהו דתנינן בסוף פרק ט"ז דאהלות, לומר שאין לו שכוונת קברות וסגי ליה בלקיטת עצם עצם כל הנמצא, ולא מחזיקין ביותר.

פרק ח - משנה ו

[כ] בונים כו'. פרוש פשהויו בונים בימי עזרא. ופליגי אמוראי בשבועות דף ט"ז. איכא מאן דאמר דסבירא ליה דקדשה ראשונה בטלה, ופליגי לה אדרבי יהושע, ואם אין בית אין קרבן, לפיכך עשו קלעים. ואיכא מאן דאמר דלא פליגי, ומר מה דשמיע ליה אמר, וכן מר, וקלעים לצניעותא בעלמא. ודעת הר"ב והרמב"ם נראה כמאן דאמר דלא פליגי. ועין תוספות יום טוב: **[כא]** מבחוץ. שנתנו הקלעים לפנים ממקום החומה ובונים את החומה מבחוץ, שלא יזונו עיניהם מן ההיכל. רש"י: **[כב]** עין תוספות יום טוב שהאריך בטעם הדבר בשם הרמב"ם: **[כג]** שאין כו'. והא דתנן במשנה ה' פרק קמא דמעשר שני, ואם אין מקדש ירקבו, ההוא תנא סבירא ליה דלא קדשה לעתיד לבא לא קדשה ראשונה ולא קדשה שניה. וכן נמי דהא דפרק ב' דשבועות משנה ב', וכל שלא נעשה בכל אלו, סבירא ליה האי תנא דבאחת מכל אלו תנן. ועין תוספות יום טוב:

פרק ח - משנה ז

[כד] הלכה למשה מסיני. לשון הרמב"ם, לא נשמע ממושה רבנו עליו השלום זה הלשון, אבל נשמע ממנו זה הענין, לפי שמושה ספר בביאת המשיח. ולשון התורה, אם יהיה נדחף וגוי ושבו וגוי ומל הי אלהיך וגוי, וזולת זה. והגיד להם גם כן מפי הגבורה בהקדמותיו וסבותיו, ושיקדים אותו האיש לישר לו הארץ, והוא אלהו. והודיע להם שהאיש ההוא לא

יוֹסִיף וְלֹא יִגְרַע בַּתּוֹרָה, אֲבָל יִסְלַק וַיִּסְיֵר הַחֲמִסִּים לְבַד. וְאִין בְּזָה מַחְלֶקֶת
וְלֹא הִכְחָשָׁה. אֲבָל נִפְלָה הַמַּחְלֶקֶת בַּדְּעוֹת שְׂיָסִיר, מֵהֵם. הַרְמַבְיִים : **[כה]**
הַרְמַבְיִים. וְהַקְּשָׁה רַש"ל בַּתְּשׁוּבָה דְּמָה לְשׁוֹן הָרַע שְׂיָדָה בְּזָה, אֲדַרְבָּה
בְּכַבּוּשׁ עֲדוּתוֹן יִהְיוּ כָּל הָעַם שׁוֹגְגִים וְהֵם מְזִידִים חֹס וְשָׁלוֹם. וְכֹן קֶשֶׁה גַם
כֹּן בַּמְשַׁפָּחָה הַכְּשָׁרָה שְׁאוֹתָה פְּרָסְמוֹ, וְלָמָּה לָנוּ עוֹד אֵלֶיהוּ לְקַרְבָּה. וְתַרְץ
כו'. וְלִי נִרְאָה דְּלֹא קֶשֶׁיָא, דְּמָה שְׁהַקְּשָׁה לָמָּה צָרִיכִין לְאֵלֶיהוּ אַחַר שְׂכָבֵר
פְּרָסְמוֹ אֵינָה קֶשֶׁיָא, דְּכַגּוֹן אֵלּוּ קֶאָמֵר וְלֹא בְּדוּקָא בְּדוּמָה מְמַשׁ
שְׂפָרְסְמוּהָ. וְגַם מָה שְׁהַקְּשָׁה דְּמָה לְשׁוֹן הָרַע שְׂיָדָה נִרְאָה לִי פְּשׁוּט דְּמַשׁוּם
הַכִּי לֹא פְּרָסְמָה רַבְּנֵי הַקְּדוּשׁ, לְפִי שְׂכָבֵר נְטֻמְעָה בֵּין הַכְּשָׁרוֹת עַד שְׁלֹא
נוֹדְעָה לְרַבִּים, שְׂזוֹ אִין לְגִלוּתָהּ אֶלָּא לְצַנוּעֵין. וּמִזָּה נִרְאָה לִי רְאָיָה גְמוּרָה
לְדַסְבְּרֵי כָּד. וְאִין הַכִּי נִמְי דְּחַכְמִים פְּרָסְמוּהָ, אֶלָּא שְׂבַעֲוֹנוּתֵינוּ הַרְבִּים
דְּבָרֵי חַכְמִים אֵינֵן נִשְׁמָעִין לְהַמּוֹן נֶגֶד בַּעֲלֵי זְרוּעַ וּלְכַד נְטֻמְעוּ. וְלָכֵן לֹא רָצָה
רַבְּנֵי הַקְּדוּשׁ לְפָרְסְמָה בְּמַשְׁנַתְנוּ הַמְּסוּרָה לְכָל. וְעֵין תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב : **[כו]**
לְטַמָּא כו'. הַטְּמָאָה הִיא פְּסָלוֹת גְמוּר. וְרַחוּק וְקָרוֹב, הוּא הַנֹּלָד פְּגוּם
שְׂאֵמְרוֹ חַכְמִים. אִי נִמְי, הַטְּמָאָה פְּסוּל כְּהֵנָּה. הַרְאָב"ד : **[כז]** נִרְאָה לִי
דְּעֵתוֹ, דְּהֵאִי דְּתַנֵּן שְׂנַאָמֵר וְכוּ' מְדַבְּרֵי הַמְּחַבֵּר הַמְּשַׁנָּה הוּא שְׂהַבִּיא זֶה
הַמְּקָרָא אַחֲרֵי דְּבָרֵי כָּלָם, לוֹמֵר שְׂמַחְלֶקֶתְם הוּא בְּזָה הַפְּסוּק. וְהֵינּוּ הָא
דְּפִרְשׁ הַר"ב שְׂעֵתִיד לוֹמֵר זֶה מְבַנֵּי בְּנֵי כו', הִיא סְבָרַת תַּנָּא קַמָּא וְרַבִּי
יְהוּדָה, אֶלָּא שְׂזָה אוֹמֵר לְרַחֵק וּלְקָרֵב, וְזֶה אוֹמֵר לְקָרֵב וְלֹא לְרַחֵק, לְפִי
שְׂסָבְרַתוֹ שְׂאִין הַחֲמִס אֶלָּא לְרַחֵק הַכְּשֵׁר בְּלַבַּד, וְזֶהוּ שְׂבָא לְהַסִּיר, וְהִדֵּר
מְפָרֵשׁ. וּלְדַבְּרֵי רַבִּי שְׂמַעוֹן אָבוֹת אֵלּוּ הַחַכְמִים וְכוּ' וּלְדַבְּרֵי חַכְמִים קָרָא
כַּפְּשֻׁטִיָּה וְלֹא הַצְּרָדָה לְפָרֵשׁ. וְעֵין תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב :